ארה"ב שכחה שהיא נלחמת באיראן ולא בסין וכשלה במשימתה

written by ד"ר אל"מ במיל' חנן שי | 08.11.2026

יום אחרי התבוסה בבחירות האמצע כתב סגן הנשיא ג'יי-די ואנס: "הסיבה שהפסדנו היא המלחמה". הוא ציטט סוקר ששאל מצביעים שעזבו את הרפובליקנים מה יחזיר אותם, והתשובות העיקריות היו "לסיים את המלחמה, להתמקד ביוקר המחיה, לשים את אמריקה תחילה ולשנות את היחסים עם ישראל". טראמפ הודה שדברי ואנס נכונים "במידה רבה", אך הגן על ההחלטה. המחיר לא היה צריך להפתיע: מי שבחן את דפוס המלחמה לנוכח עקרונותיה יכול היה לצפות שהציבור יישא בעלויות בלי הכרעה ברורה.

גם האשמת ישראל הייתה צפויה. הנשיא עצמו דחה את הטענה שישראל גררה אותו למלחמה. במארס אמר: "לא. אולי אני זה שכפה את ידה של ישראל". באפריל כתב: "ישראל מעולם לא שכנעה אותי לצאת למלחמה באיראן; תוצאות 7 באוקטובר, יחד עם דעתי לאורך כל חיי שאיראן לעולם לא יכולה להחזיק בנשק גרעיני, הן שעשו זאת". היציאה למלחמה, מטרותיה וניהולה היו החלטה אמריקנית. ישראל התנגדה להסדרים שלא נתנו מענה מספק לגרעין ולטילים, כפי שבעלות ברית נוהגות, אך לא הכריחה את הנשיא. האשמתה שימשה הסבר נוח במקום לבחון את דפוס הפעולה.

המחיר נבע מדפוס מלחמה שגוי. במלחמת הכרעה נבחרת אסטרטגיה שנועדה לשלול מהאויב את יכולתו להמשיך להילחם, להכתיב תנאי כניעה ולשלוט בסיום. מלחמת התשה שוחקת את האויב אך אינה מאפשרת שליטה במשך המערכה או בעיתוי סיומה, ומשטרים טוטליטריים עמידים לה יותר מחברות דמוקרטיות. המערכה באיראן נפתחה במכות קשות שנועדו להרתיע ולשנות חישובים, אך לא שללה את יכולת איראן להמשיך להילחם ולא הביאה לכניעה. מרגע שההכרעה לא הושגה, ההידרדרות להתשה הייתה בלתי נמנעת.

ביצועי האש מנגד, ההתקפית וההגנתית, של צבא ארצות הברית ושל צה"ל היו מרהיבים בדיוקם ובעוצמתם, והגריעה מכוחה של איראן הייתה משמעותית. אך כפי שאמר צ'רצ'יל בבית הנבחרים לאחר דנקרק, "בפינויים לא מנצחים במלחמות" ויש להוסיף: גם לא בשחיקה באש מנגד.

דוקטרינת השלילה של אלברידג' קולבי

תפיסת ההגנה הלאומית של ארה"ב מבוססת על דוקטרינת השלילה של אלברידג' קולבי. היא נועדה להתמודד עם סין הגרעינית ולהרתיעה מפני השגת עליונות במרחב האינדו-פסיפי, תוך התחשבות בסכנת ההסלמה. לגבי איראן הבעיה שונה מן היסוד: ארצות הברית יצאה למלחמה כדי למנוע ממדינה שטרם השיגה נשק גרעיני להפוך למעצמה גרעינית. אין מדובר במניעת ניצחון

ממעצמה גרעינית, אלא בשלילת יכולת גרעינית לפני שתושג. לכן היה צורך להבהיר לדרג המדיני שההיגיון הסיני אינו מתאים כמות שהוא. כדי להסיר את האיום לא היה די בגריעת יכולות קונבנציונליות או בתקווה לשינוי רצון המשטר; היה צורך לשלול את היכולת הגרעינית באמצעות מלחמת הכרעה.

הציפייה למלחמה קצרה ארבעה עד חמישה שבועות, וכמאמר טראמפ: "כשאגיד שהיא נגמרת" התנגשה במציאות. בלי תוכנית הכרעה ומצב סיום מוגדר, ליוזם אין שליטה אמיתית. הציבור האמריקני נשא בעלויות, איראן לא הוכרעה והסוגיה הגרעינית לא נסגרה. סקר רויטרס/איפסוס ביולי כבר הראה שרק כשליש תמכו במלחמה ורוב גדול אמרו שהמטרות לא הוסברו בבירור.

הבירור צריך להתמקד בממשק המדיני-צבאי: האם הצמרת הצבאית הציגה לנשיא את הפער בין יעד מניעת הגרעין לבין אסטרטגיה של גריעת יכולות, את מגבלות ההתשה ואת חלופות ההכרעה לרבות כאלה שאינן תלויות במאמץ יבשתי רחב? אם כן, האחריות מדינית. אם לא מדובר גם בכשל מקצועי. לקראת החלטה על המשך המערכה על הדרג הצבאי להציג לנשיא בכתב תוכנית הכרעה. ישראל יכולה לסייע בחלופות, אך ההחלטה והאחריות נשארות אמריקניות.

מהנדס המתכנן גשר חייב להביא בחשבון את כוח הכבידה. מי שמתעלם ממנו אינו מציע תפיסה חלופית; הוא בונה גשר שיקרוס. כך גם במלחמה: כשהמטרה היא למנוע את התגרענותה של איראן, אין די במכות ובתקווה לשינוי רצון; יש לשלול את היכולת. אלה אינם ניחושים, אלא עקרונות המלחמה. המחיר הפוליטי נבע מכך שהציבור האמריקני נשא בעלויות בעוד איראן לא הוכרעה. את האחריות יש לברר במקום שבו התקבלו ההחלטות: בוושינגטון, ובמיוחד בממשק שבין הדרג המדיני לדרג הצבאי.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 08 בנובמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.